

תחקיר סיכום המלחמה - מרמת מ"מ ומעלה - שדה תימן מרץ 1974

פרק ט' - הקרבות לאורך תעלת המים המתוקים - 17.10.73

מח"ט

ב- 17.10 עיקר הפעילות של החטיבה התבצע בגדה המערבית של התעלה, כאשר בבוקר כח קטן של עמי עם מספר טנקים חצה גם כן את התעלה. פעולות הלחימה התבססו על אבטחת ראש הגשר באיזור החיץ החקלאי כאשר החטיבה תפסה 2 גשרים : גשר הבטון על ציר "סטט" שהגדוד של גיורא קיבל את האחריות עליו. הגדוד של עמי קיבל את האחריות על גשר הביילי שיוצא משדה התעופה של דור-סואר. במקביל לזה יוסי שרון המשיך עם הצנחנים בחיץ החקלאי לכיוון צפון. בשלב הזה היתה עוד פעם הפסקה בהזרמת הכוחות לאחר שהכניסו חלק מכוחו של עמי, עוד פעם סגרו את אפשרויות הכניסה עד אשר יוקם גשר. ב-17.10 היו קרבות די רציניים באיזור הגשרים.

מג"ד 264

בבוקר של ה-17.10 קיבלנו תחמושת בזחל"מים של פלוגת החרמ"ש של גדוד 599. קיבלנו גם 2 מיכליות דלק. במקביל לזה קיבלתי דיווח מהגשר (שם השארתי מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים) ע"י אריק מ"פ הנגמ"שים, שמ"מ הטנקים מיכה דרוקר נהרג. זה היה עם שחר. הוא פרס שם את הטנקים בלילה משני הצדדים על דרך העפר של התעלה המתוקה וטנק אחד באמצע. את אנשי החרמ"ש הוא שם על הגגות של החושות שם. כל הלילה עבר שקט. בבוקר הוא קיבל פקודה ממ"פ הנגמ"שים לעבור את הגשר מערבה. מיכה התחיל לנסוע 20 מ' וחטף מטח של 8 בזוקות ונהרג. התותחן נפצע. הם פונו ע"י החבר'ה מהנגמ"שים. הטנק נשאר וגם היה כשיר לתנועה, הניעו אותו ולקחו אותו משם. יצאנו לגשר לראות מה קורה שם עם כל המטחים של הבזוקות. מ"פ החרמ"ש השתלט על העסק, ירה ררנ"טים לתוך הבתים, 0.5 ומאגים, עשה שם סדר. אני התחלתי לנסוע עם פלוגה ג' של ברגר לכיוון הגשר כאשר יותר מאוחר הצטרף גם אלי הרי. בגלל התחמושת שהוא קיבל מאוחר יותר הוא הצטרף רק אחר כך. מ"פ הנגמ"שים דיווח שהוא ראה 5 טנקים יורדים מ"צח" לכיוון הגשר. אחרי שמיכה דרוקר נפגע אף אחד לא עבר את הגשר. ברגר עלה על הגשר, איך שהוא עולה, מולו טנק ונגמ"ש. הוא דפק את שניהם. אני הייתי טנק אחריו. ואז דיברנו בקשר והוא אמר שצריך לדפוק עוד 4 טנקים. שם הוא עשה תרגיל שרואים רק בסרטים. נסע קדימה 2 מ', טנק מצרי עצר מאחורי עץ. הוא לקח אחורה, הניח תותח בין השיחים והדליק אותו במרחק של 15 מ'. הוא עשה עוד כמה תרגילים כאלה עם כל מיני פטנטים של זריקת רימונים על המצרים. טנק רביעי הוא דפק דרך קיר של בית. באותו השלב החלטנו שאני עובר אותו. איך שהתחלתי לעבור אותו הוא ירה לי ממש לפני האף ולא הבנתי מה פתאם הוא יורה על בית. ראיתי שהוא עשה חור בקיר והדליק טנק בצד השני, הוא ראה אותו דרך החלון. סה"כ 4 טנקים ונגמ"ש. ואז החלטנו כנראה שאלה היו ה-5 ויצאנו קצת לשטח היותר פתוח עוד איזה 300-400 מ' והתארגנו שם בתוך

איזה בוסתן. במקביל שמעתי את עמי שהוא עובר את גשר הביילי ודיווח למח"ט שוירים עלי מאיזור "אורי" אני חושב. היתה לי שם בעייה של זיהוי, הוא ראה אותי, אני לא ראיתי אותו, ואז הוא זרק רימון על אחד הבתים שם וזיהיתי אותו. אחרי זה המח"ט נעלם לי שם, הלך לאכול קלמנטינות, ועמי דיווח שנשאר לו שם 2 טנקים תקועים פגועים ואם אפשר לגשת לראות. שלחתי את טנק קש"א, והסתבר ש-2 הטנקים היו מחוברים בכבלי גרירה, כל טנק מחובר עם זוג כבלים, כלומר מישהו ניסה לגרור אותם או משהו כזה. אחד מהשניים עלה ממנו עשן, אז רזי שפך מטפים פנימה והוא ניסה לכבות מה שנעשה בפנים, ולא הצליח, ודיווח שיש שני הרוגים בצריח. הוא רצה לפנות אותם ונתתי לו פקודה לעזוב את הטנק. הוא הסתלק וכשהוא חזר אלי הטנק התפוצץ. נשארנו על הגשר וממערב לו, שום קרבות עד 1400 או משהו כזה. דיווחו לי שגם נדב הגיע והוא מתארגן מול השער של שדה התעופה דור-סואר. חזרתי לדור-סואר עם הפלוגה של אלי הרי והשארתי את ברגר אחראי על הגשר. בערך ב-1630 הוא מדווח שרואה טנקים נעים מכיוון "צח". בהתחלה הוא דיבר על 7-8 טנקים, אחר כך אמר שיש יותר. בערך בשעה 1700 הוא דיווח שהוא דפק 2 טנקים באיזור "צח", ומיד אחרי זה איש צוות שלו הודיע לי שהוא נפגע. רצתי בחזרה לגשר. הגעתי לשם היתה כבר כמעט חשיכה ואז כבר אי אפשר היה לעבור את הגשר מערבה. מישהו מדרום בין העצים ירה כל הזמן צפונה ואי אפשר היה לעבור את הגשר. שם עשינו פעולה כל טנק לחוד. אלי נדמה לי עבר ראשון, תותח מקלעים ירי בכל הכלים ואחר כך היתה תזמורת שלמה. אחד המ"מים מפלוגה ג', נדמה לי גדעון, תפס פיקוד בינתיים. במקביל אדרת טיפל בפניו של ברגר ווידא שיעבירו אותו לצד השני לרופא. אדרת הצטרף עם טנק, נכנס לטנק שלי כדי לקבל תידרוך קצר. עברנו מטנק לטנק כדי לראות מי ומה בחוברת. הוא לקח פיקוד על הפלוגה. במקביל ביקשתי פלוגת צנחנים. הם הגיעו בערך בשעה 2100. התארגנו כאשר אדרת עם מחלקת טנקים וחלק גדול מפלוגת הצנחנים על הגשר, פלוגת סיור עם תול"רים ועם כל מיני כאלה. על ציר "סטט" מחלקת טנקים של נח, גם נח קיבל צנחנים. שאר הגדוד חזר לשדה התעופה דור-סואר. באותו לילה היה שם תדלוק והפגזות.

מ"מ מ"פ ג'

בבוקר נשארתי עם 2 טנקים לא כשירים באיזור הגשר. היינו קצרים מאד בתחמושת, למרות שהגיעה תחמושת דרך אחד הגדודים, בגלל היום הקודם. בתחמושת קלה, במזון ובמים היינו ממש ריקים. אז הייתי צריך לארגן את הנושא הזה. דרך אגב, ראוי לציין נהג מיכלית דלק שעשה את מלאכתו בגבורה תחת ההפגזות, ממש ניגש מטנק לטנק עם המיכלית. זה היה לקראת בוקר. לגבי הפינוי של מיכה דרוקר ז"ל, הוא לא חולץ בבוקר אלא העבירו אותו עם הטנק שהיה כשיר, אחרי שהוא היה כבר הרוג לפחות שעתיים. הוא שכב בטנק ואף אחד לא חילץ אותו וגם כשהביאו את הטנק לאחור השאירו אותו בטנק ואף אחד לא עשה את זה עד שאנחנו ראינו, וזה מקרה חמור. לגבי הפינוי של יוסי, אני אולי עשיתי משהו שהרופאים לא כל כך אוהבים. לקחתי את יוסי על הטנק

ורצתי איתו, למרות שידעתי שהתאג"ד נמצא באיזור הגשר, החלטתי לא להוריד אותו בצד המערבי היות שהיו שם הפגזות וחששתי שיהיו בעיות. הבאתי אותו עד המים והורדתי אותו לתוך סירה, הוא עוד היה בהכרה, שם הוא איבד את ההכרה. אחר כך הוא אמר לי שזה אחד הדברים שהצילו אותי, ההובלה המהירה שלו. מהסירה הוא הגיע ישר לתאג"ד ובצד השני כבר לקחו אותו עם הליקופטר. בערב אחרי שיוסי נפצע הגעתי לגשר וקיבלתי פיקוד. בפלוגה היו 6-7 טנקים. מימין לגשר היה כפר קטן עם שובך גדול, שם עמדו הטנקים של הפלוגה + טנק המג"ד, בין הבתים. נוהלה אש כל הזמן להבהקים שבאו כל הזמן מכיוון "אורי". היתה שם גם ארטילריה. ירד הלילה והיה חשוך מאד. לא היה נעים מכיוון שעמדנו בין בתים ועצים ולא ראינו שום דבר. בדיוק מול הגשר היה מתבן בוטנים עצום שמישהו בשביל הכף הדליק אותו והוא דלק כל הלילה. זה סינוור אותנו ולא ראינו שום דבר. הפקודה היתה שאני צריך לשמור על הגשר הזה בלילה, וקיבלתי 5 תול"רים, כח של צנחנים ומרגמות. ארגנתי את הפלוגה על הגשר. טנק אחד מימין, טנק אחד משמאל, טנק אחד באמצע, כמו המחלקה של מיכה דרוקר ז"ל בלילה הקודם. למרות שזה לא נראה לי לא ראיתי פתרון אחר במקום. כשהתחלתי להוציא את הטנקים מאיזור הכפר ולדלג אותם אחורה לאיזור הגשר, כל טנק שיצא באיזור הגשר טיל עף מעליו. אמרתי להם לעשות את הדרך במהירות אמוק. העברתי את כל הפלוגה לצד השני. עמדנו פרוסים 3 טנקים, יתר הפלוגה אמרתי להם לעמוד על הציר ולהמתין עד שהצנחנים יבואו. עד 2230 הפופיק רעד לנו. ב-2230 מופיעים הצנחנים עם גיורא. גיורא מכיר לי את הבחור, גבר לענין, סרן עמיר, מ"פ תול"ר בסירת צנחנים. עושים הכרות, באים לגשר לראות מה קורה שם, הוא אומר לי תסתכל ממול יש שם מצד ימין בית, תסתכל דרך החלון של הבית. הוא לא מספיק לומר ג'ק רובינסון, הטנק שעמד שם ראה מה שאנחנו ראינו והרביץ צרור שלם ועוד פגז לבנין, והטנק שעמד משמאל גם כן ראה את אותו הדבר והרביץ לשם. היו שם הרבה מאד חיילי קומנדו. למחרת בבוקר ספרנו 28 חיילי קומנדו מצריים בתוך הבית, גוויות, לבושים טיפ טופ, בזקות RPG כולם מוכנים לירי. הצנחנים ליתר בטחון גם עברו לבית, הרביצו שם טיהור עם רימונים. כשחזרו אירגנו את הכח, תול"רים נכנסו על הציר לאורך התעלה אחד ימינה אחד שמאלה, הטנקים עמדו קרוב יותר. בלילה היתה שם חגיגה לא רגילה. כל רבע שעה מישהו היה מגלה שם קומנדו מצרי מגיע מהצד השני. היינו מורידים אש מרגמות, והצנחנים מרביצים רנ"ט ורימונים. בבוקר היה שם בית קברות של פרות וכבשים. לא ישנו כל הלילה.

מ"מ מ"פ מ'

לגבי הלילה עם מיכה דרוקר ז"ל, את המשאית דפק שם דווקא ברימברג, הוא היה 3א'. הלילה עצמו היה שקט, רק בבוקר התחילה שם מהומת אלוהים ואז קרה מה שקרה. לגבי החילוץ של מיכה, הצוות קפץ מהטנק ומיכה נשאר בתוך הטנק. אריק סיפר לי אחר כך שהוא לא יכול היה להגיע לטנק כי היתה אש קלה די רצינית. הוא שמע דיווח מהתותחן שהמפקד ללא ספק הרוג, ולא

ראה טעם לגשת לטנק שהיה מכוסה באש קלה די רצינית. הוא ניהל שם קרב נק"ל כשעה, שעה וחצי. יותר מאוחר לקראת הצהריים לקחנו את הטנק משם, אוני חילץ אותנו והעביר אותנו עד לחצר, לתאג"ד שם, והשאיר אותנו שם לפי הוראה. במשך כל היום נתנו אבטחה על ציר "טסט" 2 טנקים, ואז בצהריים קרה מה שקרה שם עם סגן אשכולי. אחרי שמיכה נהרג הוא תפס פיקוד על המחלקה. נפלה לו פצצת מרגמה על הסיפון. הוא נפל פנימה לתוך הצריח פצוע, גם כוויות וגם רסיסים כנראה. הצוות קפץ מהטנק ואני שמעתי בקשר, אוני היה לידו, שלחתי אותו מיד לשם. הצוות ראה את אוני יורד מהטנק, עלו על הטנק חזרה, פינה אותם, ואז מכיוון שלא עשו את התרגול של כיבוי שריפות במהירות, הטנק התחיל לבעור. האש הגיעה לצריח והתחמושת התחילה להתפוצץ. כנראה שלא היתה להם תחמושת כבדה כי הצריח לא עף ותחמושת קלה התפוצצה בצריח.

מ"מ 2 פלוגה מ' סגן נח אבנת

בלילה של ה-17.10 נשארתי עם 2 הטנקים שנשארו לי במחלקה בצומת "טסט 2". קיבלתי 2 זחל"מים עם 2 כיתות חי"ר מסיירת צנחנים, ותול"רים. התמקמנו שם באיזור הצומת. היה שם משטח ישר, מימין היה שדה תירס ומקדימה בית עם פרדס. התמקמנו 2 טנקים באמצע, תול"רים בצדדים ועל הקרקע אנשי החי"ר. ככה בילינו את הלילה. אירועים מיוחדים לא היו ולא ירינו כי לא זיהינו שום תנועה חשודה.

מג"ד 2

ה-17.10 אצלנו קצת ארוך כי אנחנו התפצלנו ב-17.10, שתי הפלוגות ו' ז' שהיוו את הגדוד. אני עם פלוגה ו' ופלוגה י' פלוגת החרמ"ש הגענו ל"מצמד", וחיפשנו עד שמצאנו מי שאחראי על המעבר. עלינו על ה"תמסחים" וירדנו בצד השני. גם פלוגת החרמ"ש עוד הצליחה לעבור. חלק ממפקדה עיקרית ופלוגה ז' והסמג"ד נשארו בצד השני. אז עצרו את המעבר כי באותו זמן התחילו לתקוף את ראש הגשר מדרום ומצפון, והסמג"ד קיבל פקודה לעבור עם פלוגה ז' ת"פ חטיבה 14. בצד השני היינו 8 טנקים. פגשתי שם את המח"ט. העברתי את פלוגת החרמ"ש לאורך הטנקים של גיורא והוריתי להם להתחיל לפרוק מהר את התחמושת לטובת הטנקים של גיורא. קיבלתי פקודה לרוץ ולתפוס את המחנה הצבאי שנמצא מול שדה התעופה. פגשתי בשדה התעופה את יוסי שרון. הוא אמר לי שפה מתקיפים מטוסים וצריך להתחבא תחת העצים. התחלנו להסתוות, המח"ט הגיע אלינו, ואמר לנו ללכת לתפוס את הגשר. היינו חדשים באפריקה והיה קשה לחפש במפה שם. קיבלתי ת"פ את "משנה לוז" רפי אלעזר עם עוד 2 טנקים, בנצי לוי וזלמן קנטור, עם פלוגת צנחנים בפיקוד של נודלמן יצחק. הם הכירו את השטח, כבר היו ותיקים. נתתי להם פקודה לרוץ לתפוס את הביילי. אנחנו הגענו אליהם מיד לאחר מכן. התארגנו על הביילי לאבטחה. חלק ממערב לגשר על סוללת הרכבת, חלק ממזרח לגשר. החל מהרגע שהיינו במחנה הצבאי התחיל לרדת על ראש

הגשר ארטילריה חזקה מאד. מ"פ החרמ"ש הספיק כבר להיפצע בגדה המערבית ולהתפנות לצד השני. החשש היה שכל הארטילריה שיורדת על הגשר באה ממחנות אבו-סולטן, אז קיבלנו פקודה לנסות לעלות על מחנות אבו-סולטן. הפקודה של המח"ט היתה לנוע ולחפש איזושהיא דרך שנעה צפונה לעלות על המחנות, כאשר הגדוד של גיורא והמח"ט יבואו מלמטה על הציר של גשר הבטון ובציר המחנה. אני ניסיתי להיכנס צפונה, שקע לנו תיכף זחל"מ של פלוגת הצנחנים. השטח היה ביצתי. הדרך הזאת שאחר כך עברה לאורך המסילה היתה מאד לא ברורה, ואז גילינו דרך עפר שרצה לכיוון צומת מחטת אבו-סולטן, זה עוד לפני צומת "אורי". רצנו על הדרך הזאת כאשר השארנו את עממי עם מחלקת טנקים לאבטחת הגשר ואנחנו רצנו עם הצנחנים לכיוון הצומת, כאשר המחלקה של "משנה לוז" מובילה. הגענו לצומת, זיהינו מיד טנק, רפי השמיד אותו, והתחלנו לקבל ירי שטוח מסלול מאיזור "אורי" ומאיזור "צח". התפרסנו ופתחנו באש. אני כל הזמן חששתי מגיורא שבא מדרום שהוא ישחיל אותנו. התחלנו לסמן את עצמנו ברימוני עשן. הצנחנים בינתיים קיבלו פקודה לטהר את הכפר שהיה משמאלנו. הם התחילו לטהר דווקא מכיוון דרום לצפון. ואז מתוך חלון של בית איזה חוליה של בזוקאים ירתה שלושה ררנ"טים RPG והשחילה לנו 3 טנקים. את הטנק של ירון, את הטנק של ברגר ואת הטנק של פוגל ז"ל. 2 הטנקים של ירון ושל ברגר נדפקו בממסרות, הצליחו להסתובב ונתקעו בשטח. הטנק של אורי לוי חטף בצריח והתחיל לבעור. הצנחנים זיהו מאיזה בית פתחו עליהם באש, הסתערו על הבית הזה לא בהתאם לתרגולות שלהם של טיהור בית והשכיבו להם 2 חבר'ה. היו להם כמה פצועים בטיהור הזה. סילקנו אותם הצידה ועם תותחים השמדנו את כל הבתים שהיו קרובים לדרך הזאת. הטנקים שלנו כבר היו עם מעט מאד תחמושת. את הפצועים גם של הצנחנים וגם את ברגר שנפצע בקפיצה שלו פינינו לאחור עם יעקובוביץ' שפינה גם שניים מהטנק של פוגל את אורי לוי ואורי חורש. שלחתי את מ"פ הצנחנים לבדוק מה הולך בתוך הטנקים. הוא עלה למעלה, דיווח שבצריח מלא עשן, הוא לא רואה שום דבר, ולמעשה את הטנק הזה אי אפשר היה לכבות, זרקנו להם את המטפים הניידים, פתחו את הפלומבות, יצא סילון קצר של אויר וזה הכל. החלטתי לנסות לחלץ את הטנקים של ירון ושל ברגר עם המחלקה של רפי אלעזר. את הטנק של ברגר רתמנו וגררנו אותו אחורנית לכיוון הגשר. את הטנק של ירון אי אפשר היה לגרור. ירון היה בפנים ואז הטנק קיבל עוד נ"ט שהתחלק על הצריח ופצע את ירון. החלטנו להשאיר את הטנק הזה במקום. המקום היה נתון גם בהפגזה ארטילרית כל הזמן וגם באש שטוחת מסלול מכיוון "אורי". זה כבר היה בשעות אחר הצהריים. ביקשתי מהמח"ט אישור לנוע אחורנית חזרה לכיוון הגשר, ולהתמלא מחדש. דיווחתי שנשארים בשטח 2 טנקים, אחד בוער ואחד שלם. בדרך חזרה גם התחלנו לבדוק עם המט"ק שפינה פצועים כמה פצועים היו לו. כשהגענו לאיזור הגשר התברר כמעט בוודאות אחרי שעברתי זחל"מ זחל"מ של הצנחנים ששני אנשי צוות מהטנק של אורי לוי לא פונו כנראה. אז ביקשתי מגיורא ברשת החטיבתית לשלוח מישהו לבדוק את זה. הטנק היה כבר במצב של דליקה רצינית והוא התפוצץ בצורה לא רגילה. כנראה שהיתה בו עוד הרבה מאד תחמושת בבטן. הגענו לכאן, בדיוק כח צנחנים שעבר לאורך

מסילת הברזל לכיוון סרפאום הסתבך, ואז קיבלתי פקודה להעביר את עממי עם המחלקה שלו ת"פ כח חילוץ של הצנחנים. שהלך לחלץ את הכח של דן זיו שהיה נצור שם למעלה. עממי הלך, נשארנו שם 4 טנקים, המחלקה של "לוז". את הצנחנים שלחתי. הבאתי אלי את פלוגת החרמ"ש בפיקוד הסמ"פ צונץ. אבטחנו את הגשר ואז שמעתי מהמח"ט שלגיורא יש בעיות, שנפצע ברגר, שיורים עליו ותוקפים אותו טנקים. השארתי פה 2 טנקים ועם עוד 2 טנקים רצתי בחזרה את כל הציר הזה. הגעתי לאיזור הצומת שוב. אני זיהיתי רק נ"טים מאיזור "אורי". היו כבר דמדומים. ירנו לכיוון הזה. האש פחתה וחזרנו חזרה לאבטח את הגשר. בשעות הלילה המאוחרות קיבלתי פקודה מהמח"ט לבוא אחורנית אליו ולקבל ת"פ צנחנים. נסעתי חזרה, לפני שנכנסתי למח"ט ניגשתי למפקדה העיקרית של הגדוד, הוצאתי אותם מאיזור ראש הגשר ושלחתי אותם להתמקם בשדה התעופה בדור-100אר. קיבלתי את מחלקת הצנחנים הזאת ונעתי איתה מתוך מטרה להעביר לה את הגשר ת"פ ולצאת להתארגנות לקראת ה-18.10. איך שאני מגיע בערך 200 מ' מהגשר נפתחת שם אש תופת. מתברר שזה איזה כח של חי"ר בחיפוי רציני מהבניינים שהיו שם ליד הגשר, פתח באש RPG עם SLS ותקף את הכח שעמד על הגשר. החברה היו ערניים והצליחו לדפוק את החוליות האלה שנעו עם הבזוקות במרחק של 10 מ' מהטנק. זלמן קנטור הצליח להשכיב אותם, ואז עם מרגמה 81 מ"מ טיילנו על כל השטח שנפתחה ממנו האש. האש נפסקה ואחר כך התחדשה שוב ונפסקה שוב ונשארנו שם כל הלילה עם הצנחנים, פלוגת החרמ"ש ו-4 טנקים, שמהם 2 שלנו ו-2 של המחלקה של רפי אלעזר. לקראת דמדומים או קצת לפני זה עממי התחיל לחזור עם כח החילוץ של הצנחנים. הוא גרר להם כל מיני כלים עד לראש הגשר ואחר כך חזר והתמקם איתנו.

מח"ט

לגבי ה-17.10 עוד שני דברים, הגדוד של עמי הופעל מהגשרים לכיוון מערב בגלל שהתחילו לרדת כוחות שריון גדולים מכיוון "צח" לכיוון הגשרים. אז הפקודה היתה שגיורא עובר דרך גשר הבטון, תופס את האיזור הזה. עמי יורד הנה במטרה לתפוס את רוחב הגזרה ולדפוק את כל מי שיבוא הנה. כלומר, שגיורא יהיה מדרום לצומת "אורי" ועמי יהיה ממערב לצומת "אורי" אחרי מעבר החיץ החקלאי. היתה גם תוכנית לרוץ דרך הכביש המרכזי של אבו-סולטן ולהגיע בצורה כזאת, אבל זה בוטל. ההוראה שעמי קיבל היתה לעבור את הגשר לצורך הקרב שהתפתח באזור "צח". התחילו להתקבל ידיעות גם מיוסי ברגר שרואים טנקים. אני הייתי ליד גיורא באותו שלב ואז נעשתה חבירה בקשר בין גיורא לבין עמי. בערב רק דובר על נושא של אבו-סולטן. דבר נוסף שהתבצע ב-17.10 בלילה, קלטנו את האוגדה של ברן כאשר חלק מהכוח של שונרי יחד עם הסמח"ט קיבלו אותם באיזור הגשרים והובילו אותם, את החטיבה של גבי על ציר הכביש לגיורא, את החטיבה של נתקה לתוך מחנה שדה התעופה לעמי. כל מג"ד שלנו נפגש עם המח"ט שהגיע לאיזור שלו ותדרך אותו לגבי מה שקורה בגדה המערבית לקראת המשימות הבאות של ה-18.10.

מ"מ 2 פלוגה ו' סרן אליה עממי

אני נשארתי בחיפוי עם 3 טנקים ו-2 זחל"מים של הצנחנים ועמי עם ירון נכנסו פנימה לחורשה. עמדנו שם כמה שעות טובות. אחה"צ עמי חוזר ואומר לי אתה צריך להצטוות עם סמח"ט של הצנחנים על רשת "ברק" ולנוע צפונה לאורך מסילת הברזל ל"מסכה 31". עליתי על הרשת, יצרתי איתם קשר. נאמר לי לנוע ממערב למסילה. התחלנו לנוע 3 טנקים, אחרינו הצנחנים עם הזחלמ"ים. בדרך כשעברנו את הגשרים על תעלת המים המתוקים ראינו עוד כוחות של הצנחנים. הגענו לאזור של "מסכה 31", בדרך עברתי איזה טנק כנראה של ליס. הגעתי לשם, אני רואה זחלמ"ים עומדים בשדרה. לא ידעתי מה קורה ולא אמרו לי כלום. אני מתקרב אליהם אני רואה שאין שם אף אחד. מימין זה כבר התחיל להיות אזור בנוי, היתה פה תחנת רכבת. אני מגיע עד הזחלמ"מ האחרון כמעט ונ"ט נופל לי קרוב מאוד לטנק ממערב. תפסתי עמדה, הסתכלתי שמאלה וראיתי שם יעד רציני. לא זיהינו מה קורה שם בדיוק. ואז ראינו ממזרח לזחלמ"מים בית עם חצר גדולה, שם ישבו כל הצנחנים. ירו שם אש קלה. גם הטנק של ליס עמד שם. ניגשתי לשם, ראיתי אותו עם היד חבושה, הסתבר שהוא חטף פגיעה מאחד הנ"טים. הוא היה שם עם הצנחנים בחצר. אני הבנתי שצריך להמשיך צפונה, יש שם איזה כוח וצריך להגיע אליו. הסמח"ט אמר לי ברשת החטיבתית. ברשת היה בלגן נוראי, בכדי להגיד מילה היה צריך לחכות בתור 10 דקות. אני נסעתי ראשון. היו כמה עשרות מטרים בין כל בית. 2 טנקים היו מחפים, אני הייתי רץ במהירות מגיע מאחרי הבית. במקביל לי עברו גם הצנחנים. אני מדגיש שוב שבקושי באופן כללי ידעתי מה קורה. לא אמרו לי שישנו כוח מסוים באזור זה בפנים הכפר צפונה שצריך להגיע אליו ולהוציא אותו. בסוף התותח שלי הפסיק לירות. המשכנו בדילוגים כאלה. הגעתי במקביל לבית שבו היו הצנחנים שכותרו היו להם שם די הרבה הרוגים. הוצאנו את הפצועים על הטנקים וחזרנו אחורה. ירו שם מכל הכיוונים בעיקר אש קלה. אני את הבטן אש קלה גמרתי, איזה 30 סרטים שם. אחר כך נפגשתי עם הפיקוד של הצנחנים שם והיו להם הרבה טענות. ניסיתי להסביר להם שזה לא רק באשמתם אבל חי"ר לא יודע איך לעבוד עם טנקים ולהפך. הסתבר שהם רצו שאנחנו נרוץ קדימה בזמן שאני למעשה בכלל לא ידעתי מה קורה. יצא שאנחנו נענו במקביל עד הכוח. הם טוענים שלא ירינו מספיק. הסתבר שהיו שם 14 חבר'ה בתוך הבית ירו עליהם מכל הכיוונים איזה 4 שעות. התקיפו אותם מכל הכיוונים, היה להם זחלמ"מ שאחד שם שכב על הגב וירה בגגות. באיזה שלב פגעה בזוקה בזחלמ"מ אז הוא עף עד הגג, חזר בחזרה ולא קרה לו כלום. לפי דעתי הבעיה המרכזית פה שלא ידעו איך להפעיל אותנו. אני כבר לא מדבר על זה שלא ידעתי בדיוק מה קורה. יכול להיות שאם הייתי יודע לא היתה בעיה לרוץ קדימה, אף על פי שזה אזור מלא צמחיה וזה לא נעים שם להסתובב עם טנקים. אז יותר טוב שרצים מסביב חי"ר ומאבטחים מהאגפים. הרבה הזדמנויות לירות פגזים לא היו לנו, אף על פי שירינו די הרבה. אמרו לי לירות על בית מסוים אז יריתי. לא רציני לירות סתם כי הסתובבו שם הרבה חי"ר, ופחדתי שזה יכול להיות הכוח שאנחנו

הולכים לחלץ. בסוף הגענו אליהם, העמסנו את הפצועים על אלונקות על הטנקים והוצאנו אותם אחורה.

מ"פ חרמ"ש י' גדוד 599 סרן יונה דיאמנט

ב-17.10 בבוקר עברנו על דוברות לצד השני. חיפשתי את גיורא בשביל לתת לו את התחמושת. הראו לי בדיוק איפה. פזרתי להם את התחמושת לאורך הדרך והם התנפלו עליה. הם לא ידעו מה לקחת קודם את התחמושת או את האוכל. בסוף הם החליטו שהתחמושת קודמת. התנפלו על הזחל"מים חטפו את התחמושת וברחו מהר. התחילה לטפסף שם ארטילריה. עברו כל הזחל"מים שלי חוץ מזחל"מ אחד שהוא עבר בלי אנשיו. התברר שתוך כדי המעבר התחילו לרדת פגזים במים ואנשים קפצו. נשאר רק הנהג והוא עבר. אחר כך הקמב"ץ העביר את האנשים הם טוענים שההרגשה הייתה מאוד לא נעימה לשבת על הדוברת הזאת כשעפים עליך כל מיני דברים. בצד השני התחילה לרדת הפגזה ואני חושב שבמטח הראשון אני בעצמי נפצעתי ישר בהתחלה. הביאו אותי לדוקטור. אני לא יודע מה היה המצב שלי, אני רק יודע שהד"ר התחיל לחתוך לחבר ולחפש. בהתחלה שכבנו בחוץ, אני זוכר שהיתה הפגזה רצינית. פתאם אני רואה את הד"ר נופל מעלי. זה היה נורא מוזר אם זה היה במצב רגיל. קודם הוא מפשיט אותך, אחר כך הוא נשכב מעליך. אני לא זוכר מה אמרתי לו בדיוק, שאלתי אותו "מיכאל השתגעת מה אתה עושה?" אז הוא אומר לי "אם אתה חוטף עוד רסיס אני מחוסר עבודה. אם אני חוטף רסיס שנינו נהיה פצועים קל ונלך הערב הביתה".

מ"מ מ"פ י' סגן עמרם צונץ

במעבר התעלה אני עברתי עם הדוברת עם 4 הזחל"מים האחרונים. הייתי בשלב הזה עוד סמ"פ, כשרבע שעה אחרי זה הייתי כבר המ"פ. התחילה שם הפגזה נוראית, אחרי הורדת התחמושת פיזרנו את הזחל"מים בתוך החורשה, כאשר את מחלקה 3 הכנסתי יותר בעומק, ואת מחלקה 1 ו-2 פיזרנו לאורך הציר קצת יותר במחפורות. החבר'ה התחילו לחפור שוחות אישיות. כל חייל חפר לו שוחה אישית, מתחת לעצים בתוך הסוללות. במשך היום שישבנו שם בזמן ההפגזה סייענו לד"ר בפינוי פצועים לצד המזרחי של התעלה. מדי פעם נקרא זחל"מ על מנת לפנות פצועים. ישבנו שם עד בערך 1600 כאשר קיבלתי פקודה מעמי לנוע לעבר שדה התעופה דור-סואר לגשר הביילי, להתמקם שם לאבטחה על הגשר. הגענו לגשר, הכנסנו 3 זחל"מים. את מ"מ 2 מדרום מערב, אני ממערב, והסמ"פ לקח 2 זחל"מים יותר צפונה. אני עמדתי באמצע במעבר של גשר הביילי. קיבלנו עוד 2 טנקים לסיוע בצד המערבי של הגשר, כאשר את מחלקה 1 השארנו בצד השני של תעלת המים המתוקים. גם שם עמדו טנקים, והמרגמות 81 התמקמו באותו מקום. מעבר לתעלת המים המתוקים היתה שם חומת אבן והם חסו בצילה. עמי כבר הזכיר את הנושא של חוליות הטנקים. בסביבות 2130 היה הקרב הראשון. התקרבו חי"רים לעבר הטנקים. החבר'ה שמעו רשרושים,

התחילו להרביץ והכניסו איזה 18 פגז בחורשה. תוך דקות כולנו פתחנו שם באש תופת. מרגמות 81 מ"מ עם זרחן. קצת לפני הלילה עוד הסתובבו חי"ר באיזור החורשות. אנחנו ירינו שם קצת. היה שם עוד קטע לא נעים כשעממי חזר מאיזור הסרפאום, היו שם 2 טנקי "שוט" תקועים על הסוללה ופתאם אני רואה טנק מתקרב אלינו ואנחנו בדיוק התמקמנו שם. לא היו לנו בזקות או רנ"טים. בסוף אמרו לנו זה כוחותינו ונרגענו. ב-2400 היתה עד פעם היתקלות ופתיחה באש.

רופא גדוד 2 סגן ד"ר מיכאל טואף

אנחנו הגענו לגשר יחד עם עמי ב-17.10. אמרו לנו לעלות על דוברה ולמזלנו בדוברה הזאת זחל"מ אחר שבר אקס ולכן גררנו אותו אחורה. הדוברה לא חיכתה ועברה לצד השני, בדרך היא חטפה פגז ויצאה מכלל פעולה. עברנו בדוברה אחרת, וכשהגענו לצד השני כעבור מספר דקות התחילה הפגזה ארטילרית די רצינית וכבר במטח הראשון נפגע יונה המ"פ. אנחנו היינו באיזור הגשר כיומיים וחצי, כל התקופה הזאת היינו תחת ארטילריה. אחרי שטיפלתי ביונה התחילה הפגזה חזקה מאד, נשכבנו בתוך תעלות, ובתעלה שאני שכבתי בתוך 2 דקות נדפקו 2 עצים שהיו במרחק מטר מהתעלה ונפלו כל אחד מכל צד שלה. למרות שהיתה ארטילריה כל כך רצינית, כל הזמן נוספו אנשים לאיזור הגשר. כל החרמ"ש, חלק מה-19 וכל התיקונים של הטנקים וכניסת הנפגעים, הכל התקיים באיזור מוכה אש. לא הועילה שום פנייה לקמב"ץ או למי שהיה ואנחנו נשארנו שם תקופה די ממושכת עד ל-19.10. עבדנו בתנאים קשים מאד, כמעט בלתי מוגנים.

סמג"ד 599

ב-17.10 בבוקר הגעתי ל"לקקן" ומצאתי שם את פלוגה ז' בפיקודו של אמנון עמיקם עם 7 טנקים. היו שם עוד 2 טנקים דפוקים של עממי בטיפול החימוש. אחד עם מיכלי דלק והשני עם בעיות צריח. אורי זכאי הגיע עם מיכלית דלק ומיד אחרי זה הגיעו דוברות שעכשיו מסתבר שזה היה נדב. שמענו בקשר מעמי שאם אנחנו רוצים לצלוח שנרוץ מהר. עשינו תחרות עם הדוברות. הצלחנו לאגוף אותם. בדרך איבדנו מיכלית דלק אחת. נכנסנו לתוך "מצמד", היה עוד שקט. היה שם מפקד האוגדה. לי נאמר שנעביר קודם את התחמושת ואת הדלק על התמסחים. נתנו להם לעבור ואז ניגשנו עם הטנקים. עצר אותנו קצין האג"מ של האוגדה. הוא אמר לי להצטוות לחטיבה 14, ואמרתי לו שאם הוא לא יורד מהטנק שלי הוא כבר לא ירד לעולם. הוא הבין את הרמז והסתלק. יום קודם היינו עם 14 וזה הספיק לנו. ניסנו פעמיים לעבור ולא הצלחנו, מפקד האוגדה בעצמו חסם לי את הדרך. אמנון קיבל ביקור של ראש עיריית תל אביב שאמר לו לעלות על הרשת של עמיר יפה. אני בינתיים קיבלתי מאמנון רשף מח"ט 14 פקודה לשלוח את הפלוגה לאיזור "שיק" ששם עמד גדוד שלא ידעתי מי זה. לי נאמר לגשת לצומת "נחלה" ושם לפגוש את מח"ט 14. באותו שלב התחילה לרדת ארטילריה ומטחים של קטיושות. אז נדלקה הדוברה שחסמה את היציאה מהחצר, ודוברה שנייה נדפקה פה על הציר בעיקול בדיוק. פלוגה ז' נעמדה בערך באיזור

"אדום 254" בציר "שיק" ת"פ הגדוד של עמיר יפה ונלחמה שם. אני עם מחלקה של אמנון ועוד 2 טנקים שהיו דפוקים, נכנסנו על ציר "טרטור". נענו קצת באיזור הדיונות ונאמר לנו שיש פה שדה מוקשים וטנק אחד עלה לפני כן על המוקשים. התחלנו להתקדם לעבר הכביש מצפון ל"טרטור", כאשר מדרום ל"טרטור" נכנס גדוד של חטיבה 14. לנו היו 9 טנקים. המשימה שמח"ט 14 הטיל עלינו היתה לתפוס מ"שיק" עד "טרטור" ולבלום. הידיעות שלו היו שכוחות שריון מגיעים הנה ומנסים לסגור את ראש הגשר. בצומת "טרטור-לכסיקון" עמדו 3 הטנקים של פלוגה ח' ועוד 2 טנקי M60 וכמה זחל"מים. היו פה 3 טנקי T, אחד ממש קרוב ל"טרטור" נראה לי עזוב לגמרי ולא התעסקתי איתו. השניים האחרים נראו עזובים ואחר כך הם התחילו לנסוע. הם לא ירו. ירינו בהם, אחד הסתובב והשני עמד על הסוללה. חוץ מזה לא ראיתי שום טנקים. גם לא ראיתי טנקים שמנסים לחסום את "מצמד". בשטח היו כוחות חי"ר שכל הזמן ניסו לברוח מהחוזה הסינית ולעבור לתעלה. בשלב זה מח"ט 14 שאל אותי מה נשמע אצלנו. אמרתי לו שטנקים אני לא רואה, יש רק חי"ר. הפקודה שלו היתה לנסות להסתער עליהם ובזה הסתיימה השיחה. ברור שלא הסתערתי. בסביבות 1400 הוא קרא לי חזרה. הוא כבר עמד אז אחרי "נחלה" ואז נפרדנו לשלום. תפס אותנו ג'קי אבן ונתן לנו משימה חדשה לשמור על "מצמד". בסביבות 1630-1700 אחר הצהריים היה כבר גשר מונח כאשר ג'קי ניהל שם את העבודה. מהחטיבה שלנו הגיע ג'ורג' והביא לנו דלק ותחמושת. היה שם סמח"ט של הצנחנים שתדרך אותנו איך לשמור לו על "מצמד", שם עמדנו כל הלילה. אנחנו חצינו את התעלה ב-18.10 בבוקר והתחברנו אל הטנקים של הגדוד בתוך המחנה של דור-סואר ליד מגדלי המים כאשר צרפנו לגדוד עוד 4 טנקים.

מ"פ ל'

ב- 17.10 בבוקר היינו בשדה התעופה. קיבלתי הוראה מהצנחנים להתפרס בשדה התעופה ולהיות מוכן להתקפות נ"מ. התפרסנו שם מתחת לעצים והסתוונו עם שיחים, וצלפנו על כל מיני ערבים שישבו בצד המערבי של שדה התעופה. הגיע אלי עמי, שאל אותי מה עושים, מה קורה, ואיפה יש מקום להכניס את הגדוד שלו. שלחתי אותו לצד הדרומי. היה שם מחנה שלא ישבנו בו. הוא אמר לי לעבור לרשת שלו, כמובן ששמחתי לחזור לכוחותינו. אז התחיל המח"ט או הסמח"ט של הצנחנים לומר לי שאני עובר אליו, ועמי אמר לי שאני עובר אליו. בסוף התקשרתי למח"ט שלנו והוא אמר לי להעביר את הסמ"פ שלי לעמי, ואני עם 5 טנקים לעבור לצנחנים. עברתי לרשת של הצנחנים. קיבלתי פקודה מחלקה אחת להעביר לגדוד של דן זיו שנקרא "נגר" ברשת, ואני עם 3 טנקים לעבור צפונה לאיזור "יורק", לרמפה שמסומנת "אדום ב", ולהתייצב שם אצל המג"ד צביקי שנקרא בקשר "תבן". נסענו לאורך הכביש, כבר פרצו שם את הדרך. הגענו אליו, אמר לי לעמוד בצל העצים ולחכות. בינתיים 2 ב' של ליס פרס זחל ממש ביציאה משדה התעופה. הם התעכבו שם עד שתיקנו אותו והצטרפו לגדוד של דן זיו. צביקי שלח אותי לבדוק בדרך הזאת שיוצאת מ"אדום ב" לכיוון "סגול 130", היה שם גשר ביילי, אם טנקים עוברים, ולהתחבר לפלוגה שלו

שישבה ב"סגול 130". לא ידעתי אם טנק יעבור על הגשר או לא, בכל אופן עברנו על הגשר. הגענו ל-130, היה שם גשר אירי בתוך המים. הצנחנים שמחו מאוד שמישהו בא אליהם ודבר ראשון שאלו אם יש לנו אוכל ומים. עברתי את תעלת המים המתוקים. די פחדתי מכיוון שהיו שם אבנים ולא ידעתי אם טנק עובר או לא. נכנסנו, התובה התמלאה במים, ועברנו לצד השני 2 טנקים. נכנסנו שם בין הבתים. אמרו תעמדו ותחכו, מלא ערבים פה. לא ידעו בדיוק להסביר לנו מה קורה. אז קיבלתי פקודה לחזור בחזרה לרמפה ולהמתין שם. הגענו לרמפה. זיהינו באזור "סרוק" על הסוללה יושבים הרבה מאוד ערבים וחלק עוברים בשחייה ממזרח למערב. דיווחתי את זה למג"ד של הצנחנים והוא אמר לי להתחיל לירות עליהם. לא ידעתי איפה יש כוחותינו. אמרתי נתקדם יש שם עוד רמפה יושבים שם כוחותינו, נגיע אליהם ונתחיל לדפוק. נסענו בשדרה על הכביש 3 טנקים. נעמדנו, התחלנו לירות עליהם מעיכים. היו פגיעות ומה שמפליא שזה לא הזיז להם. הם ישבו ממש קבוצות גדולות, פגענו בהם, מי שהתעופף התעופף, השאר נשאר אדישים. על יד רמפה ב' היתה נקודה שממנה הם העבירו מים מהגדה המערבית למזרחית, היו שם מיכלים מברזנט גדולים והיה לנו עם מה להתרחץ. ראיתי שעם הפגזים זה לא ילך, בקצב כזה אני עלול לגמור את הבטן. ביקשתי ממנו שהכי יעיל זה להתחיל להוריד לשם ארטילריה. הוא אמר לי "לא, תתחיל להרביץ 1 לדקה, תחסוך בתחמושת". מכיוון שלא היו לי כל כך הרבה פגזים התווכחנו, בסוף ידעתי שהוא יושב שם על הרמפה על האולימפוס שלו ולא מביט בדיוק מה קורה, אז חזרתי לאחור והעסק נרגע. בשעות הצהריים פתאום הוא מודיע לי שהגדוד של דן זיו נתקל בסרפאום בבעיות ולרוץ לשם לחלץ אותו. יצאנו 3 טנקים ופלוגה על 6-7 זחל"מים. נסענו לאורך ציר "מסכה". באיזשהו גשר עברנו לצד השני. באותו שלב ראיתי 3 טנקים רצים צפונה. לא ידעתי למי הם שייכים. נסענו לאורך מסילת הברזל. המסילה נמצאת על סוללה גבוהה. אני כל היום שמעתי את ליס שעבד עם דן זיו על הרשת שלי וניהל שם קרב. באיזשהו שלב לא שמעתי יותר את ליס וכל הזמן חששתי שקרה לו משהו. כשהגעתי לאזור סרפאום, יש שם עיקול במסילה. בערך 500 מ' לפני זה זיהיתי את 2 ב' שלי שהיה עם ליס, שהוא פרס זחל על המסילה. ירו שם כל הזמן. בדיוק באותו שלב התפוצצה לי המערכת ההידראולית וכל הזמן צעקו לנו לרוץ קדימה לחלץ אותם. בדיוק מה קורה לא ידענו. הטנק שלי הפסיק לצודד. סימנתי למ"מ נעים שהיה שם ול-3ב' שיעברו אותי קדימה. פשוט חבל היה על הזמן. בדקתי מה קורה ורק אז התברר לי שהצריח לא זז בכלל. בינתיים נעים נכנס פנימה והתחילו לירות שם. הוא חטף רסיס ביד מנ"ט שהתפוצץ והתחיל לאבד דם רב. הצוות חבש אותו בטנק, עשה לו חסימת עורקים וזה הציל את החיים שלו. למרות שהפציעה לא הייתה קשה הוא איבד דם רב. אמרתי להם לפנות אותו לאחור לגשר. לגבי טנק 2 ב' שפרס זחל, מה שקרה שם היה שברגע שליס נכנס ועבר את העיקול פתחו עליו באש, ואז הם שברו לתפוס עמדות. ברגע שהוא שבר על המסילה הוא פרס זחל ונשאר תקוע. בינתיים כל אותם ערבים שברחו מהגדה המזרחית פשוט התנפלו על הטנק הזה. הוא עמד וירה. אני שואל אותו "מה העניינים?" והוא אומר לי "אני מרגיש כמו יוסי לפר, עומד ויורה ושום דבר לא קורה". היו כמה

צנחנים שהשאירו אותם לאבטחה מסביב והם ירו שם בחול ולא עשו שום דבר. באותה הזדמנות הטנק הזה דפק כמה משאיות ואמבולנס והרבה ערבים שנעו מכיוון מזרח אליו. אני ידעתי שיש טנקים קדימה. המג"ד צביקי אמר לי שיש טנקים ושאני אתחיל לתפעל אותם. שאלתי אותו מי זה הטנקים האלה ואם הוא יודע איך קוראים להם. הוא לא ידע. ניסיתי לקרוא ב"מוסקיטו", אף אחד לא ענה. ביקשתי ממנו שיברר בחטיבה מי זה. אז דבר ראשון אצלם יש לכל מג"ד 2 רצים עם מכשירי קשר. אם הם לא משיגים את המג"ד או שאין לו זמן אליהם, זה לוקח די הרבה זמן עד שזה עובר מהקשר למג"ד, ועד שהוא נותן ועד שהקשר מעביר וכו'. בכל אופן אני התחלתי לחלץ את הטנק שפרס זחל. היו הרבה בעיות להוציא אותו. החלטתי לנסות להוריד לו את הזחל ולהרכיב אותו. נעזרנו בג'יפי תול"ר שעמדו שם בשטח והצנחנים שבהם לא עשו שום דבר. התחילה לרדת עלינו אש מרגמות, ואז רתמתי אותו והשארנו את הזחל על המסילה והתחלנו לצאת החוצה. בינתיים מהפלוגה שלי נשאר הובר 3ב'. הוא עבר, היה לו קשר עם הצנחנים והם כיוונו אותו. הסבירו לו בדיוק מה קורה. הוא התקדם קדימה, ירה שם על נ"טים ואיפה שהיו עמדות. הצליח להגיע לצנחנים ובסוף עם עממי יצא החוצה. ליס שהיה תקוע שם נחלץ גם כן. כשהם נחלצו הוא נסע עם הטנק הפגוע אחרי הטנקים של עממי והגיע לשדה התעופה. אנחנו נחלצנו לאחור כאשר הטנק שלי לא יכול לצודד והטנק שגררתי לא מסוגל לנסוע בכוחות עצמו. היו ערבים בשטח, כשעברנו צפונה לא ראינו אותם. חזרנו ומתברר שיש כל מיני ערבים שצלפו עלינו. היו שם כמה צנחנים שנמאס להם ללכת ברגל והם עלו על הטנקים. אנחנו עם מקלעי מפקד ועוד 10 צנחנים על כל טנק פגענו בכל מיני ערבים שהיו בשטח. לאחר מכן 3ב' שלי הצטרף אלי שוב פעם, נפגשנו ברמפה איפה שהצנחנים ישבו. לי בפלוגה בשלב הזה היו תחת היד 4 טנקים. שלי לא מצודד. טנק אחד היה באיזור הגשרים בלי איש צוות. אמרתי לו שימצאו איש צוות ויחזרו אלי, לא רציתי שיעמוד שם טנק עם 3 אנשים (קראנו לשטח "ויטנאם"). כל הזמן ידעתי שיש אנשי צוות שמסתובבים מיותרים. אמרתי להם למצוא מישהו מטנקים שנפגעו ולחזור אלי. חוץ מזה ירד הערב ולא רציתי שיחזור לבד. הטנק בלי הזחל עד הבוקר הצלחנו לתקן אותו אבל הוא לא היה כשיר לנסיעה מפני שהוא עמד לשפוך זרוע.

מ"מ 2 פלוגה ל' סגן ראובן ליס

אני אתחיל מרגע ש-2ב' שלי פרס זחל בדרך משדה התעופה. נשארנו לתקן שם. היתה הפגזה וזה לקח קצת זמן. זה היה עניין של שעה עד שתיקנו לו את הזחל. הוא ירד לגמרי הצידה מהזחל אז היינו צריכים למשוך אותו עם כבלים מטנק אחר. אז פגשתי את מג"ד הצנחנים סא"ל דן זיו, הוא אמר לי להצטרף אליו. היות ולא הצלחתי ליצור קשר עם מישהו שיאשר או לא והוא הבטיח לי שלא נשתעמם יותר מדי, אז נסעתי איתו. עברנו את הגשר על תעלת המים המתוקים, ורצנו מערבה לכיוון איזה פרדס שיש שם עם בית קברות. חזרנו והוא החליט לנוע על המסילה. משום מה הבן אדם כל הזמן חשש מכוחותינו וגם אני חשבתי שלפנינו יש משהו. התברר שקצה התותח שלי זה

היה קצה כוחותינו. נענו על המסילה, השטח שה"כ היה נחות, ואז התחילה המלחמה שלי עם דן זיו איך לפעול במקום כזה. ביקשתי ממנו שייתן לי לעמוד בעמדות על מנת שאוכל לצפות בשטח, וכמו שיוסי אמר העסק הזה אצלם הולך עם קשר ועד שאפשר להשיג איזה משהו ברור ממג"ד זה לוקח כ-5 דקות. בסוף הצלחתי לשכנע אותו. עמדנו בצד, כמובן שם לא היו עמדות, והוא התעקש להמשיך הלאה בדרך הזאת. המשכנו וביקשתי ממנו לאפשר לי לחפות באש. גם זאת הייתה מלחמה של כ-5 דקות. נסענו עד שהצלחתי לשכנע אותו שאני לא מוכן להמשיך לנוע בלי חיפוי תוך כדי תנועה. במשך כל הזמן ניסיתי להסביר לו שאנחנו בתנועה למעלה על המסילה מהווים מטרה מצויינת. היו בתים משמאל ועוד כל הסופים והחרות האחרות מצד ימין. במקרה הטוב אנחנו מחפים באש לכיוון הבתים אבל למעשה אנחנו מזמינים את הבזוקות. זה לא עזר הרבה. אז התחלנו לעבוד בחיפוי באש וזה לפחות נתן הרגשה יותר נעימה. כשהגעתי עם 2ב' שלי לעיקול שיש במסילה לפני סרפאום נתתי הוראה לגור שלי להישאר כ-500 מ' מאחורי כי הייתי משוכנע ששם אנחנו נחטוף את המארב הקרוב. עברתי בשלום את העיקול. אחרי העיקול ישנה סוללה בהמשך המסילה, ממש לפני מתחם סרפאום, איך שעברתי את הסוללה זיהיתי את המתחם. נעצרתי, נסעתי לאחור 5 מ' כדי להיות מוסתר ואז הסמל שבר שמאלה ופרס את הזחל שלו. אש נפתחה עליו יותר מאוחר. דן זיו דרש שנרביץ כמה פגזים ונסתער. הסברתי לו שאני לא זז עד שהוא לא משאיר כח שלו שיחפה ויאבטח את הסמל שלי. גם זה לקח איזה 5 דקות לשכנע אותו. הוא השאיר 2 זחל"מים, אני חושב שעד לשם נענו עם 7 זחל"מים. אחר כך המשכנו וההסתערות היתה עם 5 זחל"מים. הוא העביר לי בקשר תכנית פעולה שנרביץ על המתחם כמה פגזים לאיזה בית דו קומתי שם ובחזית לתחנה. אנחנו זיהינו בבירור שם כמויות עצומות של חי"ר שהסתובבו בשטח. דפקנו עליהם כל הזמן מעיכים ודפקנו עליהם גם במקלעים. הסברתי לו את המצב וניסיתי ללמד אותו איך עובדים במצב כזה. יעצתי לו שידאג להורדת ארטילריה חזקה על המתחם, יזמין טנקים שיעלו לעמדות סבירות לצפות ורק אחרי זה להסתער. היות וזה הלך דרך הקשר ביקשתי שיעלה על הטנק שלי. הוא ניגש לטנק שלי, בעזרת המשקפת הוא ראה פחות או יותר את השטח ואמר לי "עזוב זה מפקדות ודרגים". אני חשבתי שאו שהבן אדם לא מאוזן או שהוא צודק וזה מפקדות ודרגים וצריך לרוץ ולהרביץ. מה שברור חשבתי באותו רגע שבזמן שאנחנו נסתער כשאני אחטוף את הנ"ט או הבזוקות מקדימה אם אני אספיק לדווח לאחור שנפגעתי. זה עניין אותי. דרך אגב לא הספקתי. הבנתי שאין פה הרבה מה לשחק וחששתי שבמידה ואני לא אסכים להסתער הוא פשוט ירוץ קדימה עם הזחלים שלו. עד היום אני חושב שזה מה שהוא היה עושה, גם לפי העדויות של החיילים שלו שטוענים שזו הדרך שלו. אחרי הפעולה הזאת אני מתרשם שפשוט הבן אדם יש לו איזה שגעון חיסול וזה לא היה עוזר, לא הייתי מצליח לשכנע אותו. הוא רצה לשים יד על איזה מפקדה שם בבית הדו קומתי. בשלב הזה התכוונו להסתערות. עשיתי מלא מחדש. דפקתי כמה פגזים והיות ותוך כדי תנועה לא היה טעם לירות בתותח, התותחן ירה שמאלה ואני ימינה לא היה ברור באיזה צד יש יותר אויב. לאחר כ-200 מ' חטפתי מצד שמאל. הרגשתי זעזוע

ומתברר שחטפתי נ"ט. אמרתי לנהג להמשיך לנסוע ותוך כמה שניות פרצה שריפה חזקה מאד בצריח, התברר אחר כך שנדלק פגז מעיך. במקרה הוא לא התפוצץ, זה בער כ-2 דקות. בכל אופן הבעייה היתה שאם אני לא יורד, יש איש צוות מתחתי. הטען קשר גם כן הצליח לקפוץ החוצה. התגלגלתי. הטנק משום מה נעצר ודומם. אחרי שנחלצנו הנהג רץ להביא ג'ריקן מים בשביל הפצועים ונפגע. זה יוסף גרסיאני. אחרי זה תחת חיפוי חילצתי את הטנק ולקחתי אותו בכיוון התעלה. גררתי 2 זחל"מים בדרך. מבחינתי שם נגמרה המלחמה. למחרת אני התפנית. הצנחנים, 4 זחלים עם המג"ד רצו קדימה. הזחל"מ של המג"ד כנראה שנפגע ממש לאחר 300 מ' וזה במקום שעממי פגש אותו אחר כך וחילץ אותו. הוא תכנן לרוץ ולעבור את התחנה, שזאת מלכודת לא רגילה. בקיצור 4 זחל"מים עקפו אותנו וזחל"מ אחד נשאר מאחור, זה כל מה שהיה שם. ניסיתי לקשר בין עממי לבין הצנחנים, אבל היות ועממי גם היה מסופח לאן שהוא הוא לא כל כך ידע למי הוא שייך והעסק הזה לא דפק.

מח"ט

ב-17.10 בלילה הגיעה האוגדה של ברן והמשימות של האוגדה היו אלה: חטיבת בסל"ש 460 של אל"מ גבי עמיר המשימה שלה הייתה לכבוש את "צח". המשימה של החטיבה של נתקה הייתה לעבור דרך גשר הביילי של עמי, דרך מחנות אבו-סולטן בציר "חיפה" ולכבוש את "ערל". היה מפגש ביני ובין מפקד האוגדה. אני הצעתי לו דרך איפה לנוע ואיך להפעיל את הכוחות. כל מג"ד שלנו נפגש עם המח"ט בגזרתו. התכנית היתה שעם שחר הם פורצים פנימה ועוברים קדימה. באותו לילה המשימה שלנו היתה להישאר במקום, לאבטח את הגשרים ולגמור את ההתארגנות. עד אותו שלב למעשה לא עשינו אף פעם מילוי מחדש רציני, אלא כל פעם היו כמויות קטנות של דלק ותחמושת. ב-17.10 בלילה הגיעה כמות יותר גדולה. התכנית היתה שב-18.10 בבוקר קודם כל נתדלק, נתחמש, ונהיה מוכנים לנוע. דבר נוסף שכדאי פה לציין, כאשר החטיבה של בסל"ש עברה על הגשר הם עברו בבהלה די גדולה חלק מהם, וכתוצאה מתנועה לא נכונה הגשר ניתק. והפסיק המעבר על הגשר. אז התקשר אלי ג'קי. אצלנו היו 3 טנקי גישור. שלחנו טנקי גישור אל הגשר, גישורנו עם טנק גישור בין הדוברות וככה התנועה המשיכה. באותו זמן על כל האיזור של שדה התעופה, המקום שבו עמדנו עם מפקדת האוגדה של ברן, ירדה ארטילריה צפופה לא רגילה. במשך כל הלילה הייתה ארטילריה רצינית.

מג"ד 264

כמו שהמח"ט ציין נפגשתי עם מח"ט 460 על ציר "סטט". זה כבר היה בסביבות 0200 לפנות בוקר. זה דווקא היה נעים מאוד לנסוע אליו כי בחצר שם היו הפגזות רצח. הצעתי לו מה שהצעתי לו לגבי כיבוש "צח" הוא לא קיבל את העצות שלי. נתתי שם תדרוך למג"דים ולמ"פים בנגמ"ש של

מח"ט 460. עזבתי אותו, וכל הזמן אדרת שישב על הגשר שואל מה העניינים ומחכה בקוצר רוח כי שמה הוא כל הזמן ירה על השיחים. הסברתי לו שעוד מעט הם עוברים.

מג"ד 599

בלילה של ה-17.10-18.10 תדרכתי בשדה התעופה של דור-סואר את מח"ט 217 אל"מ נתקה, והסברתי לו מה קורה באיזור גשר הביילי. שמתי לו זחל"מים של פלוגת החרמ"ש שיהיו סמנים ימניים כדי שלא יטעה שם בשטח וכניסו אותו בדיוק לציר. אמרתי לו שלפי דעתי על הסוללה לא כדאי לנוע כי זה גבוה וזה גם לא נח מבחינת אפשרויות הפריסה.